

ZINEA GUSTATZEN ZITZAIEN TXITOEEN ISTORIA

Bernardo Atxaga

(1983. urtean Zarauzko Udalak
haurrentzako ipuientzat eratu
zuen «Xabier Lizardi Saria»-n
aipamen berezia jaso zuen lan
honek).

Behin batean ba ziren Londresen, Ingalaterrako kapitalean, bere amarekin bizi ziren hamar txito. Oso etxe ttikia zeukaten, txabola baten antzekoa, eta hantxe pasatzen zituzten txitoei egunaren ordu gehienak. Bakar bakarrik pasa ere, zergatik ama arraultzeak saltzera joaten baitzitzairen, eta ez baitzen gaua arte itzultzen. Bere lanetik etorri eta segituan, halaxe galdetzen zien amak txitoei:

—Zer nahi duzue? Afaria ala zinera joatia?

—Afaria eta zinera joatia, biak! —erantzuten zuten hamar txitoak batera, hamar txitoak txioka.

—Ai ene ttikiak! —zion amak— hori ezinezkoa da! Ba dakizue oso pobreak garela eta ezin ditugula bi gauzak egin!

—Zergatik?

—Afaria dirua kostatzen da, zinea dirua kostatzen da, eta nik ez daukat hainbeste diru...

—Aukeratu egin beharra daukagu, orduan? —esaten zuten txitoek triste xamar.

—Aukeratu, bai... ia, zer nahiago duzue? Afaria ala zinera joatia?

—Zinera joatia! zinera joatia! —esaten zuten hamar txitoak txioka, hamar txitoak batera.

Zinea zen oiloaren famelia hari mundu honetan gehien gustatzen zitzaion gauza. Primerafilan eseritzen ziren beti, eta gosea bera ere ahaztu egiten zitzairen pantailako argiak piztearekin batera. Halakoxeak ziren txito haik: nahiago izaten zuten tripatxo hutsik edukitzea pelikula bat ikusi gabe geratzea baino.

Pelikula guztiak ez zituzten, jakina, berdin maitatzen: amodiozkoak baino gehio gustatzen zitzaizkien menturatakoak; eta menturatakoak baino gehio, oraindik, behizale edo bake-rotakoak. Bakarty James-en pelikula bakerotakoak, batez ere.

Bakarty James baitzen, beren ustez, sekula izan den mutilik zintzo eta balienteena. Hala galdetu zien behin amak:

—Zer izan nahi duzue haundi egitean?

—Bakarty James! Bakarty James izan nahi dugu! —erantzun zuten hamar txitoak batera, hamar txitoak txioka.

—Zergatik? —jakin nahi izan zuen amak.

—Sonbreilu beltz eta haundi bat daramakialako! —esplikatzen zuen lehenengo txitoak.

—Pistolero gaizto guztiei irabazten dielako! —bigarrenak.

—Zaldi txuri bat daukalako! —hirugarrenak.

—Gauzez kitarra jotzen duelako! —laugarrenak.

—Txitoekin ibiltzea gustatzen zaiolako! —boskarrenak.

—Guk ere horregaitik! —esan zuten ordurarte ixilik egondako beste bost txitoak.

Halako batean, ama-oiloak etxetik joan beharra izan zuen.

—Hilabete osoa egingo dut kanpoan —adierazi zien txitoei.

—Zergatik? —galdetu zioten hamar txitoak batera, hamar txitoak txioka.

—Lana egiteko, ttikiak! Pezta batzuk irabazteko! —suspiriatu zuen oiloak pena penatuta.

—Eta nork zainduko gaitu bitartean, zu etorri arte?

—Zuen izebak, ene ttiki maiteak!

—Eeez, eeez, gure izebak ez! —protestatu zuten txitoeak purrustika.

—Baaai, zuen izebak baai! Bihar goizean etorriko da, eta ba dakizue... ondo portatu berarekin!

—Ez ama, gure izebarekin ez! —eskatu zioten hamar txitoak txioka, hamar txitoak negarka.

—Baina, baina... zergatik ez duzue izebarekin gelditu nahi! Izeba oso txintxo da!

—Bai —erantzun zioten txitoeak— baina zinea ez zaio gustatzen!

—Eta zer? Ez zaizue ezer pasako hilabete bat zine gabe egoteagatik! Txitoen kejak ez zuten ezertarako balio izan, eta ama-oiloa joan egin zen kanpoko herri batean lan egitera. Izeba, berriz, etorri.

Eta hala esan zien izebak ailegatu orduko:

—Esan, ilobatxoak! Zer nahi duzue? Afaria ala zinera joatia?

—Afaria eta zinera joatia, biak! —erantzun zuten hamar txitoak batera, hamar txitoak txioka.

—Orduan afaldu egingo dugu aurrena, eta afaldu eta gero... ba zinera joango gara denok, behar bada joan egingo gara...

Hamar txitoeak korrika eta presaka jan zituzten txitxareak. Bukatutakoan hala galdetu zioten izebari:

—Noiz joan behar dugu zinera, izeba! ?

—Baaa, gaur ez behintzat —esaten zuen izebak aho zabal-
ka— oso nekatuta nago ilobatxoak, eta ohera joateko desia-
tzen nago... eta zuek ere hobe duzue lo egitea!

—Ez izeba! —protestatzen zuten txitoek— ez daukagu lo-
galerik!

—Horixe daukazuela! Ala, ohera denok!

Egun hartan pelikularik gabe gelditu ziren hamar txitoek,
eta gauza berbera gertatu zitzairen hurrengo guztitan ere. Ize-
bak ohera bialtzen zituen beti.

Hoietako batean, afariaren zai zeudela, kaletik zetorren
abots bat entzun zuten. Anuntzio bat zen, hauxe:

ENTZUN HAUNDI ETA TTIKIAK

TXITO ZAKUR ETA KATUAK

GAUR

GAUEKO HAMAR HAMARRETAN

URTEKO PELIKULARIK HOBERENA

«BAKARTY JAMES-EN ANAI GAZTEA»

—Bakarty Jamen-en pelikula bat!! —esan zuten txito tti-
kiek.

—Ni ez naiz-ba pelikula hori ikusi gabe geldituko! —adie-
razi zuen batek.

—Ezta ni ere! —besteak.

—Ezta gu ere —beste guztiak.

Afaria prestatzen ari zen izebaren deia entzun zuten
orduan:

—Ilobatxoak! etorri denok! Txitxare goxo goxoak dauz-
kazue afaltzeko!

—Oraintxe goaz, izeba! —egin zuten oiuhu hamar txitoak
batera, hamar txitoak txioka. Baina, agindutakoa bete ordez,
leihotik saltatu eta zinera joan ziren korrika batean.

—Baina nola sartuko gara? —gogoratu zitzaion bati— ez daukagu txanponik!

—Andre-señora horren boltsan gordeta! —esplikatu zuen hamar txitoen arteko atrebituenak.

Konforme egon ziren denak, Bakarty James-en pelikula ikusteko irrikitan baitzeuden. Pentsatu eta egin, hamar txitoez zineko estraineko hileran zeuden pagatu gabe eserita, pagatu gabe sartuta.

Piztu ziren pantailako argiak, eta bapatean, han non azalzen den Bakarty James bere sonbreilu beltzarekin, Bakarty James bere zaldi zuriarekin. Ezin kabitu pozez, eta hamar txitoez txioka hasi ziren:

—Bakarty James! Bakarty James!

—Ixxxo, ixxxo! primerafilakoak ixil daitezela! —eskatzen zuen jendeak zarata hargatik kejaka.

—Bakarty James! Bakarty James! —txitoez ostera.

—Ixxxo! ixxxo! —jendeak atzetik.

Izeba txitoen faltaz konturatu zenean, dehiadarka hasi zen:

—Baina nora joan ote dira txitoez txitxareak probatu gabe utzita!

Eta batere tuntuna ez zenez, berehala asmatu zuen ilobatxoaren paraderoarekin:

—Badakit! zinera joan zaizkit! Hoik dalefuertiak eman behar dizkietenak!

Izeba, makila bat hegopean zuela, burrunba batean abiatu zen hauzoko zinera. Ez zitzaion hara ailegatzea askorik kostatu.

—Ikusi al dituzu txito batzuk ate hontatik sartzen? —galdetu zion salako zaindariari.

—Nik ez! Ez dut txitorik ikusi! —erantzun zion gizonak.

—Pagatu gabe sartu dira, orduan!

—Pagatu gabee?! —haserretu zen zaindaria— Goazen beren bila!

—Goazen bai! Ai ze dalefuertiak eman behar dizkiedan!

Hartu zituzten bi linterna eta salako ilunpean murgildu ziren.

—Non dira pagatu gabe sartu diren txitoak! Non dira lapur hoik! —egiten zuen garraisi salako zaindaria.

—Karaka! karaka! Non daude karaka txitxareak jan gabe karaka etorri diren ilobatxoak!

Pelikula ikusten zegoen jende guztia atzera begira jarri zen. Estraineko hileran zeuden txitoek, berriz, dardar egiten zuten.

—Izeba datorrela makila batekin! —esan zuen batek.

—Salako zaindaria ere ba datorrela! —besteak.

—Ai ama! ai ama! —suspiriatu zuten beste txitoak txioka, beste txitoak batera.

Pixkanaka pixkanaka, izeba eta zineko zaindaria txitoen tokiraino iritxi ziren.

Egin dezagun ihes! —esan zuten txito ttikiek, eta aulkiz aulki eta pasiluz pasilu korritzeari ekin zioten. Andreseñoren magaletatik pasatzen ziren batzutan —ai! ai!— gizonen buru gainetik bestetan —ag! ag!—.

—Zer pasatzen da hemen? —galdetu zuen ordurarte lo egondako aiton burutxuri batek.

—Zer pasatzen den? —erantzun zioten—. Ba txito batzuk iheska izeba daukatela segika!

—Eta zarata guzti hau nondik dator? —jakin nahi izan zuen aitonak.

—Andreak aieneka ari dira —erantzun zioten— gizonak berriz oihuka, eta zakurrak zaunkaka, eta katuak miauka, akerra merruka, idia marruka, hoiek biak joka, oilarra kukurruka, eta hamar txitoek txioka!

—Hau buila! hau buila! —gomentatu zuen aiton burutxuriak.

Egia zen. Zineko salan izugarrizko buila eta zarata zegoen. Hamar txitoak larri larri zebiltzan: izeba zeukaten alde bate-tik, salako zaindaria bestetik. Hala esan zien honek:

—Errenditzen al zarete?

Eta orduan, mementu hartan bertan, abots lodi bat etorri zen pantailatik:

—Utzi txitoak bakean! utzi txitoak libre!

Jende guztia abotsa zetorren aldera begira jarri zen. Eta hantxe ikusi zuten Bakarty James bere sonbreilu beltzarekin jantzita, Bakarty James bere zaldi zuriaren gainean jarrita.

—Hara! Bakarty James!! —zion jendeak harrituta.

—Bakarty James! Bakarty James! —zioten txitoek txioka, zioten txitoek batera.

—Bai, ni neu, Bakarty James!

Eta hori esan ondoren, sekula izan den mutilik txintxo eta balienteena zalditik jaitsi, pantailatik atera, eta zineko pasi-luaren barrena abiatu zen. Hala esan zion izebari:

—Zergatik ez diezu txitoei zinera etortzen uzten?

Eta izebak beldur beldurtuta:

—Ba... ba... ba... pobreak garelako.

—Tori urrezko txanpenez betetako poltsa hau! —esan zion Bakarty James-ek izebari boltsa boteaz— eta hemendik aurrera txito hoik afaldu egingo dute aurrena, eta zinera etorriko dira gero!

—Oles Bakarty James! Oles Bakarty James! —txalotu zu-ten txitoek.

—Eta zuk? —esan zion bakeroak salako zaindariari— Zer-gatik segitzen zenien txitoei?

—Paga... paga... pagatu gabe sartu direlako.

—Tori txanpon hoik eta alde hemendik, zekena!

—Ba... bai Bakarty James, ba noa...

—Eta orain, segi denok pelikula ikusten! Agur jendea!
Agur txito maiteak!

—Agur, agur! —jendeak.

—Agur Bakarty James! Agur Bakarty James!!! —despeditu
ziren hamar txitoez txioka, hamar txitoez batera.

Bakeroa pantaila barruan sartu zen berriro, eta zaldi zu-
riaren gainera igoz mendi batzuen atzean izkutatu zen.

Eta handik aurrera txitoez egunero afaldu zuten eta egu-
nero joan ziren zinera. Ama-oiloa lanetik itzuli zenean oso
pozik entzun zituen bere txito ttikiak kontatu zioten gertaki-
zuna. Eta harrezkero, askotan gogoratu ziren Bakarty James
bakero txintxo eta baliente hartaz.